

بیشگفتار

کتاب حاضر برای درس «مبانی امور مالی و تنظیم بودجه» تألیف شده است. ابتدا مبانی امور مالی طرح گردیده، سپس اصول بودجه در مؤسسات مختلف، بویژه مؤسسات آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفته است.

در نگاهی کلی و اساسی، بودجه‌نویسی یعنی برنامه‌ریزی؛ به عبارت دیگر، شناخت اهداف، تعیین اولویتها و پیش‌بینی درآمدها با سایر منابع و برآورد هزینه‌هایی که برای نیل به اهداف ضروری است. چهارچوب کلی کار در مؤسسات مختلف اهم از خصوصی یا عمومی مشابه است. بدین لحاظ مطالب این کتاب همچون سایر کتابهایی که برای معرفی مبانی و اصول نگاشته شده، کاربرد عمومی دارد. برای راهنمایی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی سعی شده است در ارائه مثالهای مورد نیاز، که بتوانند در مورد هر مؤسسه دیگری نیز اعتبار داشته باشند، بر مؤسسات آموزشی تأکید شود.

توضیح این نکته لازم است که در مباحث فنی همچون بودجه و حسابداری، بویژه در سطح مبانی و اصول، تغییرات و نوآوریها بسرعت رایج در «علوم» نیست و بدین لحاظ مطالب درسی کتب اینگونه فنون بسرعت مشمول نمی‌شوند. در کتاب حاضر مطالب منابع فارسی و انگلیسی موجود و در دسترس بررسی شد و براساس تجارب عملی حرفه‌ای و سالهای تدریس بگونه‌ای که انتظار می‌رفت مورد استفاده دانشجویان ارجمند قرار گیرد، الفت یافت. از آنجا که آموختن «فن» بدون تجربه و عمل کاری نظری و بناچار و نهایتاً غیر عملی است، نحوه تهیه و تنظیم بودجه یک مؤسسه آموزشی در یک مثال عملی تشریح گردید تا الگویی برای درک بهتر مطلب و نمونه‌ای برای کارهای عملی در اختیار گذارد.

بودجه یک خانواده، یک مدرسه، یک شرکت، یک وزارتخانه و یا یک کشور، برنامه‌ای است که اهداف را مشخص و درآمدها و هزینه‌های لازم برای نیل به آنها را تعیین می‌نماید. طبیعی است که هرچه واحد مورد نظر بزرگتر باشد، اهداف متنوعتر و محدود، درآمدها و هزینه‌ها گسترده‌تر خواهد بود. بودجه در عین حال که ابزار برنامه‌ریزی است مبانی «اجرا» و «کنترل» نیز هست و وسعت آن تابعی از سازمان مربوط خواهد بود.

در بودجه «دولت» یا به عبارت عامتر «بخش عمومی»، خط مشیها و سیاستهای اقتصادی و اجتماعی و سیاسی به گونه‌ای که نیل به اهداف را میسر سازد، طراحی می‌گردد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر لزوم اطلاع عمومی از مباحث مجلس در زمان طرح لایحه بودجه و لزوم نشر بودجه برای اطلاع عموم، تأکید نموده است. بدیهی است که منظور از این تأکید، اطلاع‌رسانی و تسهیل امکان آگاهی عمومی نسبت به اهداف و توجهات بودجه است. مجریان بودجه با شناخت خط مشیها و سیاستها نحوه اجرای مؤثر آن را در خواهند یافت و در همین حین کنترل کنندگان نتایج اجرای بودجه را با اهداف آن بررسی می‌نمایند تا انحرافات احتمالی مشخص و اصلاحات لازم معمول گردد.

در اینجا لازم است از دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی به ویژه دوره سوم کارشناسی ارشد این رشته تشکر نمایم. ضمناً از آقای علی‌اکبر عظیمی رضانی که در پاکنویسی مطالب و آقای سید حسین هاشمی که در تنظیم مثال عملی همکاری نمودند، قدردانی می‌نمایم. امیدوارم راهنمایی همکاران ارجمند و دانشجویان محترم زمینه لازم برای انجام اصلاحات احتمالی بعدی را فراهم سازد.

داوود صالحی